

לא בדיונים ולא בשיח – מהפכה נקנית בויכוחים נוקבים

שאל ברונפלד¹

* * *

סיפורו של צבא היבשה האמריקאי – מהכישלון בגיונגלים של וייטנאם אל ההצלחה במדבריות עיראק – מתאר מורכבות של מהפכה. המהפכה התבצעה בשני שלבים. שלב דוקטרינת ה"הגנה הפעילה" שאותה הוביל גנרל וויליאם דהפיו זכתה לביקורות מוחצות מבית ומחוץ. מאידך, לשלב השני שגיבש גנרל דון סטארי, דוקטרינת "קרב אוויר – יבשה" (ALB), נזקפת הזכות למהפכה כולה. לטענת הכותב, יש לראות את "הגנה פעילה" כשלב ראשון בתהליך אבולוציוני שעבר הצבא. בראייה הוליסטית, סטארי הצליח לעצב את דוקטרינת קרב אוויר – יבשה המשוכללת רק בזכות עמידתו על כתפי דהפיו הענק. הביקורות והויכוחים הנוקבים שסבבו את הדוקטרינה היוו חלק בלתי נפרד מהמהפכה, ונתנו את התמריץ ההכרחי לקידומה ושיפורה, ולהולדת דוקטרינת ALB.

* * *

מיהו לינד?

בראשית שנת 1997 חגג "המיליטרי ריביו", כתב העת המרכזי של צבא היבשה של ארה"ב ("הצבא"), יובל 75. לרגל האירוע פורסם גיליון חגיגי שבו הודפסו מחדש מאמרים מכוננים שנבחרו מגיליונות העבר. רבים מהמחברים הם גנרלים של ארבעה כוכבים, ויש בו גם מאמרים של אזרחים ידועי שם (הארי טרומן, דיק צ'ייני, באזיל לידל הארט) וגם של אזרח אלמוני בשם וויליאם לינד.²

מיהו אותו לינד, ומה הצדיק את הכללת מאמרו, שהתפרסם לראשונה במארס 1977, בגיליון היובל העטור בכוכבי גנרלים בכירים? לינד, שמעולם לא שרת בצבא (או בזרוע אחרת), ואפילו לא היה איש אקדמיה? כל כולו עוזר צעיר לסנטור! הוא נכנס להיסטוריה, כפי שהסביר ריצ'ארד סוואיין, חוקר חשוב של הצבא בעידן שאחרי מלחמת העולם השנייה, בגלל הסיבה הבאה: "לינד פתח את הסכר שמנע ביקורת על הדוקטרינה

¹ מר שאל ברונפלד הוא עמית מחקר במרכז דדו.

² William S. Lind, "Some Doctrinal Questions for the United States Army", *Military Review* (January-February 1997).

החדשה "הגנה פעילה" (שפורסמה ביולי 1976) וכך החל ויכוח חשוב בדבר תקפות דוקטרינות הלחימה הבסיסיות של הצבא".³ שימו לב, לפי סוואיין הכבוד הוענק ללינד לא בגלל עומק

טיעונו נגד הדוקטרינה החדשה, אלא בשל היותו זרז חשוב לויכוחים הנוקבים עליה. מאמר זה עוסק בשני פנים של המהפכה שעבר צבא היבשה האמריקאי – מהתבוסה בגיונגלים של וייטנאם אל דוקטרינת קרב יבשה-אוויר (דוקטרינת [ALB] Airland Battle) שבעזרתה הוא ניצח את צבא עירק במלחמת המפרץ הראשונה.

הפן הראשון הוא המנהיגות של גנרל וויליאם דהפיו, שהוביל את השלב הראשון של המהפכה המכונה דוקטרינת ה"הגנה הפעילה" (Active Defense). בחלק זה יושם הדגש על תרבות הוויכוח שליוותה את השקת תהליך המהפכה ואת ההתמודדות של דהפיו עם הביקורות מהצבא ומחוץ לו.

מהאירוע המתואר עולה שהובלת מהפכה דוקטרינרית היא תהליך אירגוני קשה רצוף משברים. היא איננה מתבצעת בשיח תרבותי תוך לגימת תה של מינחה, על פי כללי ההתנהגות של גברת פוסט.⁴ יתר על כן, ויכוחים נוקבים וביקורת (וגם הרבה רעש וצלצולים) הם כנראה הכרחיים, גם אם לא כל הטענות המושמעות בהם הן שיא הידע המקצועי והשכל הישר.

הפן השני הוא הצורך להעריך מהפכה כמכלול ולבחון את שלביה תוך התייחסות לשלם. ההיסטוריוגרפיה נוטה לחלק את המהפכה בצבא לשני שלבים נפרדים: שלב ה"הגנה הפעילה" של דהפיו ושלב דוקטרינת ALB של גנרל דון סטארי. במקומותינו יש נטייה להעמיד את סטארי, "האמן המערכת" המתוחכם, מול דהפיו "הטקטיקאי" הרדוד, אך לדעתי המהפכה התקדמה בתהליך אבולוציוני. המהפכה נשענה על היסודות המוצקים שהניחו דהפיו וסטארי בשנים 1976-1973, והיא התגבשה על ידי סטארי ועוזריו בשנים 1977-1982.

לקציני צה"ל יכול להיות עניין מיוחד בנושא, מעבר להכרת תקופה מרתקת בתולדות צבא ארה"ב, שכן לקחי מלחמת יום הכיפורים תרמו רבות לעיצוב שני שלבי המהפכה. מה גם שדהפיו וסטארי היו מלאי הערכה לצה"ל ולמפקדיו והפכו לאוהבי ישראל מובהקים.⁵

³ Richard Swain, "The Evolution of the American Concept of Advanced Warfighting", in *War Fighting and Ethics*, ed. Russell Parkin (Canberra: Land Warfare Studies Center, July 2005), p. 49-56.

⁴ Emily Post היא מהדורה אמריקאית מוקדמת של חנה בבלי שלנו - מומחית לנימוסים והליכות.

⁵ על השפעת מלחמת יום הכיפורים על המהפכה ראו: שאול ברונפלד, "מעטים מול רבים – השפעת לקחי מלחמת יום הכיפורים על צבא ארה"ב", *מערכות* 403-404 (דצמבר 2005). רשימת המקורות למאמר "מעטים מול רבים" מצויה רק בגרסתו המורחבת. ראו:

Saul Bronfeld, "Fighting Outnumbered: The Impact of the Yom Kippur War on the U.S. Army", *The Journal of Military History* 71, Vol. 2 (April 2007).

ראו גם טל טובי, "האגדה על מותו של התמרן היבשתי", *מערכות* 417 (פברואר 2008), עמ' 25-26. על לינד ו"התנועה לרפורמה צבאית" ראו: שאול ברונפלד, "בגדי המלך החדשים – הגרסה האמריקאית", *מערכות* 418 (אפריל 2008). וגם:

הרקע ההיסטורי⁶

שנת 1973 הייתה תחילת תקופה חדשה ומהפכנית בתולדות צבא היבשה של ארה"ב. באותה שנה התפנו אחרוני הכוחות האמריקאים מווייטנאם, והצבא נערך לקראת משימתו החדשה – התכוננות אפקטיבית להגנת מערב אירופה מפני פלישת כוחות ברית ורשה. ההיערכות החדשה נאלצה להתבצע בתנאים מאוד לא נוחים. מעמד הצבא התדרדר לשפל המדרגה בעקבות המלחמה בווייטנאם, הוא נכנס לעידן של קיצוצים כבדים, שירות חובה בוטל, והקצונה הייתה במשבר מקצועי ומורלי.

התכוננים לצבא שאחרי ווייטנאם החלו כבר ב-1969, עם כניסת הנשיא ניקסון לתפקידו, ובשנת 1973 הוחל בביצועם. התפקיד הוטל על גנרל קרייטון אברמס, קצין שריון, גיבור מלחמת העולם השנייה, מוערך מאוד בצבא ובסביבה האזרחית. מינוי אברמס לווה בשינוי אירגוני חשוב – הקמת TRADOC, "פיקוד ההדרכה והדוקטרינה". בראש הפיקוד הועמד גנרל וויליאם דהפיו, קצין חי"ר, ושני סגנים, גנרל דון סטארי (שריון) וגנרל פול גורמן (חי"ר) – שלושתם מפקדים מצטיינים. המשמה שהוטלה על הפיקוד החדש הייתה עצומה, כפולה וברזמנית: להוביל את היערכות הצבא להגנת אירופה תוך כדי שיקום מקצועי ומורלי של הצבא. החזון של ראשי הפיקוד היה לפתח במהירות דוקטרינה חדשה, שלאורה יוכוונו ההצטיידות באמל"ח, ההכשרות והאימונים והמבנה האירגוני של הזרוע.

ב-1973 היה צורך להמציא דוקטרינה, שכן מאז שנות השישים התמקדו החשיבה והעשייה הצבאיים במלחמה בווייטנאם, וקודם לכן, בשנות החמישים, הן התבססו על אסטרטגיית התגמול הגרעיני המאסיבי. אומנם במלחמת העולם השנייה הפעילה ארה"ב כוחות גדולים במערב אירופה, אך ההקשר האסטרטגי בעידן המלחמה הקרה היה שונה לחלוטין. הדוקטרינה החדשה נועדה לשרת את צבא "המעטים" של נאט"ו מול מתקפת "הרבים" של ברית ורשה בכפוף לאילוצים קשים – מדיניים (הימנעות מהפעלת נשק גרעיני והגנה קדומנית), כלכליים וטכנולוגיים.

התוצרים הדוקטרינרים החשובים של הפיקוד החדש היו תקנון השדה [תורת מבצעים], Operations, FM 100-5, שפורסם ב-1976, והמכונה "הגנה פעילה" והמשכו המשוכלל ב-1982 המכונה "קרב אוויריבשה". פיתוח שתי הדוקטרינות זכה לתיאורים רבים בספרות המקצועית והמקצועית פחות, שכן הן מככבות בהיסטוריוגרפיה של הניצחון האמריקאי המוחץ במלחמת

Saul Bronfeld, "Did TRADOC Outmaneuver the Manoeuvrists? A Comment", *War & Society* 27, Vol. 2 (October 2008).

⁶ הספרות המקצועית העוסקת בתקופה היא רבה ועצומה, אך ניתן להסתפק במקורות הבאים: רוברט ה' סקייילס, *ניצחון ודאי במדבר* (תוה"ד מחלקת היסטוריה), פרק 1. הספר יצא במקור בשנת 1993, והתרגום לעברית של יגאל אייל התפרסם בשנת 1997. מקור קצר ומצוין הוא המאמר של Swain, המוזכר בהערה 2.

המפרץ הראשונה. מאמר זה יעסוק בהיבט מתואר פחות של המהפכה: תיאור הוויכוחים הנוקבים סביב שתי הדוקטרינות תוך הצבעה על "תרבות הוויכוח" ששררה באותה תקופה בצבא ארה"ב.

מ"הגנה פעילה" ל"קרב יבשה-אוויר"⁷

תקנון השדה החדש, "הגנה פעילה", פורסם שלוש שנים אחרי הקמת פיקוד ההדרכה והדוקטרינה, והוא מיזג עשייה רבה בשטח עם עבודת מטה מקיפה לגיבוש דוקטרינה כתובה. הצורך הדחוף בשיקום הצבא, מצד אחד והמצב האסטרטגי בזירת מערב אירופה, מצד שני, הביאו את דהפיו לפעול בהחלטיות ובנמרצות ולקבל החלטות דראסטיות, בתחומים המפורטים להלן.

ראשית, המפקד חייב להוביל, גם בגיבוש דוקטרינה, לא רק בקרב: "אם בכוונתך לשנות את הדוקטרינה של הצבא, נושא חשוב מאוד וגם שנוי במחלוקת, הפיקוד העליון חייב להיות מעורב אישית בתהליך". דהפיו הבין שאת המשימה לא יכולים לבצע רק סגניו לענייני הכשרות ואימונים ולפיתוח אמלי"ח שכן "היזמות הדוקטרינית החדשות חייבות לבוא ממפקד הפיקוד שיעפיל את מלוא סמכותו להנהגתם".⁸

שנית, דהפיו הדיר את גנרל ג'ון קושמן, מפקד פורט ליבנוורת', מכתיבת הדוקטרינה והעביר התפקיד לעצמו, לסגניו ולמספר קטן של קצינים בפיקוד.⁹ על פי המקובל, גנרל קושמן בעזרת קציני CAC (Combined Arms Center), שבפורט ליבנוורת', היו אמורים לכתוב את הדוקטרינה. אולם כבר בשלב מוקדם התגלתה מחלוקת בין דהפיו לבין קושמן לגבי מה אמורה הדוקטרינה להכיל. קושמן הכין טיוטה שעל פיה תפקיד הדוקטרינה ללמד לחשוב על דרכי הלחימה ולהצביע על הרעיונות הכלליים הטובים ביותר, אך לא לכבול את המפקדים למתכונות מבצעיות כאלה או אחרות.¹⁰ גישתו לא הייתה מקובלת על דהפיו שרצה, כאן ועכשיו, מדריך שילמד איך להגן על אירופה ושיתבסס על לקחי מלחמת יום הכיפורים – קטלניות שדה הקרב המודרני, חשיבות הקרב המשולב, וחשיבות הגורם האנושי (המנהיגות והכשרות הלוחמים).

⁷ סעיף זה מתבסס על עבודה המצוטטת רבות:

Paul H. Herbert, *Deciding What Has to Be Done: General William E. DePuy and the 1976 Edition of FM 100-5, Operations*, Leavenworth Papers No. 16 (Fort Leavenworth, KS: Combat Studies Institute, 1988).

⁸ William E. DePuy, *Changing An Army – An Oral History* (Washington, D.C: United States Army Center of Military History, 1979), p. 87.

⁹ Herbert, p. 51-59.

¹⁰ Herbert, p. 55; Swain, p. 45.

אין זה פשוט לשבור מסורת רבת שנים ולהדיר גנרל שלושה כוכבים מוערך, אך כדברי דהפיו: 'לא הצלחתי לגרום לפורט ליבנוורת' לעשות את הנדרש לדעתי, למרות שבתחומים אחרים הם עשו עבודה טובה".¹¹

העברת כתיבת הדוקטרינה למפקדת הפיקוד, שישבה בפורט מונרו, אפשרה לצוות קטן של קצינים, תוך מעורבות פעילה מאוד של דהפיו וסגניו, להשלים את כתיבת תקנון השדה החדש במהירות תוך התעלמות מהסתייגויות של קהילות החי"ר, המסוקים והנשק הגרעיני הטקטי ואפילו מאלה של מפקדת כוחות ארה"ב באירופה.¹²

שלישית, הוא הטיל על סטארי ועל מרכז השיריון בפורט נוקס להוביל את פיתוח תורת הקרב המשולב, כולל לוחמת החרמ"ש, שהייתה עד אז נחלת מרכז החי"ר שבפורט בנינג. דהפיו התעלם מהטענות נגד ההשתלטות של סטארי, שכן לקחי מלחמת יום הכיפורים שכנעו אותו שתפיסות מפקדי החי"ר, שנגזרו מהניסיון העשיר של וייטנאם, אינן רלבנטיות למלחמה

תמונה 1: גנרל דון א. סטארי בצעירותו
(מאת: Alchetron-Free Social Encyclopedia
for the World)¹

הבאה באירופה או במזרח התיכון, והוא כתב: 'רציתי שמרכז החי"ר יתנתק מהמנטליות של 4 קמ"ש, אבל הוא היה שבו בידי מפקדים שמקורם בחי"ר הקל. הם כלל לא הבינו בלוחמת חרמ"ש [...] זאת הסיבה לאמצעים הדרקוניים שהפעלתי מולם, הם נועדו לנער אותם ולהוציאם מהאדישות העייפה".¹³ דהפיו מצא בסטארי שותף, ביצועיסט ונאמן להשקפותיו, והוא נתן לו גיבוי מלא.

¹¹ DePuy, p. 187.

¹² Herbert, p. 85-92.

¹³ מצוטט אצל Herbert, עמ' 41.

רביעית, הוא לא חיכה לסיום כתיבת הדוקטרינה. מיד עם כניסתו לתפקיד הוא שינה מהיסוד את מתכונת ההכשרות והאימונים – תרחישי הלחימה ושיטת ההערכה של המסגרות המתאמנות. גנרל גורמן הופקד על נושא זה תוך שמטוהו הפיק חוברות הדרכה חדשות שביטאו את ההשקפות הטקטיות של דהפיו, שגובשו בעקבות ניסיונו במלחמת העולם ובהשראת היכרותו עם צה"ל.¹⁴

ההחלטות האלה מבטאות את הסגנון הפיקודי של דהפיו וגם את תחושת הדחיפות שהכתיבה את סדר העדיפויות שלו. הוא זכה לגיבוי מלא מצד אברמס תוך שהוא פעל בשני מישורים בעת ובעונה אחת. האחד היה שיקום הצבא בשיטת ריפוי בעיסוק. דהיינו להיאבק בטראומת וייטנאם באמצעות התארגנות מהירה וכניסה למשטר אימונים אינטנסיבי, מוכוון משימה ומדיד.¹⁵ זאת על פי הניסיון שנצבר אצל ראשי הצבא מעשרות שנות פעילות תוך שימת הדגש רב על לקחי מלחמת יום הכיפורים. השני היה לעבוד במקביל גם על פיתוח דוקטרינה חדשה – תהליך איטי יותר שיוזן גם מהלקחים המתגבשים בתהליך הריפוי בעיסוק.

ביולי 1976 פרסם דהפיו את תקנון השדה החדש שנועד להיות המדריך ל"מעטים" של ארה"ב איך לבלום את הפלישה היזומה של ה"רבים" של ברית ורשה, ולנצח ב"קרב הראשון" של מלחמת העולם השלישית תוך ניהול "הגנה קדומנית" (כדרישת ממשלת מערב גרמניה).

פרסום התקנון החדש לווה בוויכוחים נוקבים במשך המחצית השנייה של שנות ה-70 שנבעו מהספקות בדבר יכולת הצבא, שיפעל על פי הדוקטרינה החדשה, לעמוד במשימה. השתתפו בהם אנשי צבא וגם אנשי אקדמיה והוגי דעות אזרחיים. הוויכוחים התנהלו בתוך הצבא בכתבי עת צבאיים ואחרים וגם חלחלו למערכת הפוליטית (ראו להלן).

דהפיו פרש לגמלאות ביולי 1977, וסטארי החליף אותו. לפני הכניסה לתפקיד החדש פיקד סטארי במשך שנה על גיס V המוצב בגרמניה ושם הצליח לדבריו להטמיע את הדוקטרינה החדשה (ראו להלן). במהלך ארבע השנים שבהן הוביל סטארי את הפיקוד, נמשכה המהפכה, והיא עלתה לשלב השני והחשוב – יצירת תשלובת מודיעין-מהלומה המתבססת על חמ"ם ועל יכולות ממוחשבות של איסוף מודיעין ועיבודו. הדוקטרינה המשודרגת כונתה על ידו "קרב אוויר-יבשה" (דוקטרינת ALB), והיא מיזוג חשיבה מערכתית עם האמל"ח והארגון הנדרשים לשם ביצועה. תקנון השדה שפיתח סטארי התפרסם אחרי עזיבתו ב-1982 והוא שופר ב-1986, ואיתו יצא הצבא למלחמת המפרץ הראשונה.¹⁶ המלחמה הפגינה את היכולות הצבאיות

¹⁴ Herbert, עמ' 39-41; DePuy, עמ' 186-187. על היכרות דהפיו עם צה"ל ועם הלקחים שהוא הפיק ממלחמת יום הכיפורים, ראו ברונפלד, *מעטים מול רבים*, עמ' 78-80.

¹⁵ דוגמה מקומית לפעולת דהפיו ניתן לראות בפעולות שנקט הרמטכ"ל גבי אשכנזי אחרי מלחמת לבנון השנייה.
¹⁶ דהפיו ראה במהפכת האימונים שהנהיג גורמן, בתמיכתו האמיצה, את הישגו החשוב ביותר. בשל קוצר היריעה לא יתואר הכישרון הארגוני-ביצועי של דהפיו, שתרם רבות להצלחת המהפכה. ראו:

האדירות שהתפתחו בארה"ב מאז היציאה מווייטנאם והיה בה גם פן של סגירת מעגל – הצבא החבול והמושפל שעזב את וייטנאם ב-1973, חזר מעירק עטור ניצחון אחרי תהליך שיקום שנמשך שנים רבות.

במאמר מוסגר נציין שההיסטוריוגרפיה האמריקאית טוענת ברובה שהניצחון המוחץ במלחמת המפרץ הראשונה היה תוצאה של יישום דוקטרינת ALB, וכי הניצחון מדגים את הקשר שבין פיתוח דוקטרינה נכונה לבין הישגים במלחמה. ניתן להביע ספקות בדבר תקפות הטענה, שכן הדוקטרינה פותחה במקור נגד כוחות ברית ורשה במערב אירופה ולא נגד הצבא העירקי העלוב במדבריות המזרח התיכון (יש גם המפקקים האם "סופה במדבר" אכן התבצעה על פי עקרונות התמרון המערכת).

חזרה לוויכוחים הנוקבים סביב דוקטרינת ה"הגנה הפעילה"

השתקמות הצבא אחרי היציאה מווייטנאם זכתה לתיאור ולניתוח בעבודות רבות, וכאן נסתפק בתיאור פן אחד ומצומצם: תרבות הוויכוחים התורתיים בצבא ארה"ב בשלב הראשון והחשוב של המהפכה.

לקראת סוף 1975 הייתה בידי דהפיו טיוטה מתקדמת של תקנון השדה החדש והוא החל להפיצה לקבלת הערות. היא הוצגה בין השאר בפני חברי קונגרס ועוזריהם, אחד מהם היה וויליאם לינד, אז עוזרו של חבר הסנט רוברט טאפט. ללינד היו הסתייגויות רבות מהדוקטרינה החדשה והוא שמח ש"המילטרי ריביו" הזמינו לפרסמן. אבל דהפיו זעם וניסה למנוע את הפרסום ב"מילטרי ריביו" (וגם בכתבי עת אחרים).¹⁷ מאמציו כשלו, והמאמר פורסם בסופו של דבר בגיליון מארס 1977 (והודפס מחדש בחוברת היובל ב-1997).

על מה רגשו גויים? הוויכוחים על "הגנה פעילה" היו סיבוב נוסף בסוגיה איך מגינים על מערב אירופה, שהייתה לב השיח האסטרטגי במשך כל תקופת המלחמה הקרה. דהפיו הכין דוקטרינה שעל פיה יוכל כוח אמריקאי לבלום מתקפה סובייטית, סמוך לגבול בין הגרמניות, למרות נחיתותו הכמותית. הכוח האמריקאי אמור היה להיות נייד, מיומן היטב ומצויד באמל"ח מודרני ולהגן כמו גדוד 77 של אביגדור קהלני במלחמת יום הכיפורים.¹⁸ לינד ומבקרים

Henry G. Gole, *General William E. DePuy – Preparing the Army for Modern War* (Kentucky University Press, 2008), p. 237-254.

¹⁷ תיאור ניסיון ההשתקה מופיע במאמר שפרסם לינד תחת הפסבדונים ג'והן פטריק:

John Patrick, "Banned at Fort Monroe, On the Article the Army Doesn't Want You to Read", *Armed Force Journal* (October 1976), p. 26-28.

כתב העת, המנוהל על ידי אנשי צבא בדימוס, הסכים לפרסם את הסתייגויות לינד ואת טענותיו בדבר ניסיון ההשתקה של דהפיו.

¹⁸ על ה"קהלניזציה" של הדוקטרינה האמריקאית ראו ברונפלד, *מעטים מול רבים*, עמ' 81-80.

אחרים טענו נגד "הגנה פעילה" שראשית, הדוקטרינה החדשה שמה הדגש רב מדי על מבצעים הגנתיים ופחות מדי על מבצעים התקפיים; שנית, לכוח האמריקאי אין יכולת להתמודד עם הדרגים השני והשלישי של המתקפה הרוסית, גם אם בתחילת המלחמה הוא יצליח לבלום את הדרג הראשון; ושלישית, כך לפי טענתם, תקנון השדה החדש הוא ספר מתכונים ולא דוקטרינה.

תמונה 1: גנרל וייליאם א. דהפיו.

הוגה דוקטרינת "הגנה פעילה". (מאת: ויקיפדיה)²⁰

לינד התבטא בסגנון בוטה נגד הגנה פעילה: "הצבא לא בחן באופן אובייקטיבי את סיכוייו לנצח את ברית ורשה העוצמתית והדוקטרינה החדשה מתבססת על משאלות לב של מפקדים (Can do mentality)". עוד הוא תקף: "בטקטיקות ההגנתיות של דהפיו אין כלל רכיב של תמרון, והן למעשה ריקוד (minuet) בסגנון תרגילי הסדר של פרדריק הגדול במסגרת הגנה קווית".¹⁹

חשוב לציין כי האזרח לינד "לא גילה את אמריקה" לאנשי הצבא. הביקורת על התקנון החדש התקיימה גם בצבא, וכמובן שהיא בוטאה לא רק במאמרים בכתבי עת שאינם מסווגים.²¹ כך למשל, ב־10 בספטמבר 1976 כתב גנרל הייג, המפקד העליון

של נאט"ו, לדהפיו מכתב קצר, מחמיא ודיפלומטי, שבו הוא משבח את "הגנה פעילה" ורואה בה חריגה מבורכת מהנטייה המסורתית של הצבא לתכנן את המלחמה העתידית על פי מלחמות העבר. בנוסף הוא פירט את הסתייגותיו: התקנון החדש הוא ספציפי מדי לזירה האירופאית; הוא שם הדגש רב מדי על הגנה וממעט בחשיבות ההתקפה; ויתר על כן, "הגנה פעילה" מצריכה

¹⁹ הציטוטים נלקחו מתוך רשימת ההאשמות של לינד המופיעות ב־*Armed Forces Journal* 27. המאמר ב"מיליטרי ריבי", המתאר והמנמק במפורט את האשמות לינד, מנוסח בשפה פוגענית פחות.

²⁰ https://en.wikipedia.org/wiki/William_E._DePuy#/media/File:William_E_DuPuy.jpg

²¹ ראו Swain, עמ' 50, הערה 27; Herbert, עמ' 96-98; Romjue, עמ' 13-21.

יכולות שאין לנאט"ו, הן בתחום ניוד הכוחות והן של מערכות שו"ב. הביקורת של הייג הייתה מנומסת יותר מזו של לינד, אך במהותה היא הייתה קטלנית לא פחות.²²

דוגמה נוספת היא עבודה שכתב קצין אחר, מייג'ור קלרק, החניך המצטיין של מחזור 1975 במכללה לפיקוד ומטה, שבה הוא הראה בעזרת כלים של חקר ביצועים, שהגדודים האמריקאים אפילו לא יצליחו לבלום את הדרג הסובייטי הראשון. העבודה של קלרק נוסחה באופן שאינו דיפלומטי, והוא הצביע על בעיה נוספת שלא עלתה בוויכוחים בכתבי העת שאינם מסווגים. להערכתו הכישלון של פלוגות וגדודים בבלימה ייצור ערפל קרב במפקדות הגבוהות, והוא יעכב את הפעלת הנשק הגרעיני הטקטי, בשלב שעוד ניתן להפעילו. כמקובל בכתביה הצבאית האמריקאית באותה עת קלרק גם קבע שלקחי מלחמת יום הכיפורים מלמדים על "התשואה הגבוהה שיש לתמרון נועז, אף כי הוא כרוך בסיכונים".²³

את הביקורתיות בתוך הצבא ניתן להבין גם על רקע המשבר המורלי של הקצונה הבינונית שיצאה חבולה ומוכה מווייטנאם. דרג הביניים האשים את מפקדיו בחוסר מנהיגות, בהיעדר יושרה ומקצועיות ובחולשה כללית שהביאו לאובדן הדרך, לאבדות רבות ולתבוסה אסטרטגית. המאמר הביקורתי של לינד אולי לא היה הניצוץ שהצית את אדי הדלק שאפפו את המייג'ורים והקולונלים ששרתו בבתי הספר הצבאיים, במפקדות וביחידות השדה, אך סביר להניח, כפי שכתב סוואיין, שהוא סייע לליבווי האש.²⁴

עם כל העניין במאמרו של לינד ושמונה ההאשמות המופיעות בו, רמתו איננה מתקרבת לזו של "95 התזות" של מרטין לותר ואף לא ל"אני מאשים" של אמיל זולא. עם זאת ההסתייגויות שהעלה לינד ופרסומן בכתב העת החשוב ביותר של הצבא פתחו סכר ונתנו לגיטימציה לדיון ביקורתי חשוב בתוך הצבא שסייע להולדת דוקטרינת ALB.

במבט לאחור הוויכוחים על "הגנה פעילה" נשמעים כדרשיה בין חרשים. בצד אחד עמד הדפיו, שנדרש לספק דוקטרינה חדשה תחת אילוצים מדיניים ותקציביים שלא הייתה לו שליטה עליהם; המדיניות של ממשלת מערב גרמניה, דלות הסד"כ של "המעטים" והנתונים הגיאר אסטרטגיים של זמן ושטח. בצד השני עמדו לינד ואחרים, שהציעו חלופה דוקטרינרית ל"הגנה פעילה" בדמות תמרון התקפי בסגנון ה"בליצקריג" הגרמני במלחמת העולם השנייה וצליחת

²² צילום של המכתב של הייג נמצא בידי המחבר והוא נלקח ממקור זה:

CARL Archive, box 102A, folder CGSC82, DTAC-10 (Fort Leavenworth, KS).

²³ מייג'ור קלרק הוא Wesley K. Clark, לימים גנרל ומפקד כוחות נאט"ו, צילום העבודה נמצא בידי המחבר וגם מקורו ב-CARL Archive.

²⁴ Swain, עמ' 47-48. הוא כינה זאת "מרד הסטודנטים והמדריכים". ניתן לשער שלביקורת מתוך הצבא תרמה גם הדרת פורט ליבנוורת' מכתבת תקנון השדה החדש, ההתנהלות הדורסנית של הדפיו כלפי קושמן והתפקידים הבכירים שמילא דהפיו בווייטנאם.

צה"ל את תעלת סואץ במלחמת יום הכיפורים. המבקרים הצטיינו בפירוט החולשות של "הגנה פעילה", אך הם התעלמו מהאילוצים שהכתיבו אותה. דבקותם המתלהמת ב"לוחמת תמרון", למרות האילוצים דלעיל, נשמעת כהזיה של אסטרטגים של כורסא (בלשון ימינו: "לוחמת מקלדת").²⁵

דהפיו היה מודע לחולשות של "הגנה פעילה", אבל מה היו הברירות שעמדו לפניו? להודיע לנשיא כי באילוצים המדיניים והתקציביים שהוטלו על הצבא, אין אפשרות להגן על מערב אירופה ולהציע לחזור לדוקטרינת התגמול הגרעיני המאסיבי של עידן הנשיא אייזנהאואר? לבקש מהנשיא שישכנע את ממשלת מערב גרמניה לחדול מדרישתה להגנה קדומנית ואת ממשלות חברי נאט"ו להגדיל את תקציבי ההגנה? תפקיד ראשי הצבא הוא לבנות כוחות למלחמה הבאה בזמן ובמשאבים שהוקצבו להם תוך מיצוי המשאבים שהועמדו לרשותם. במקרה של דהפיו התפקיד היה לשקם את הצבא, להחזירו לכושר לחימה ולקוות שמלחמת העולם השלישית לא תפרוץ לפני שמלאכת השיקום תסתיים. התפטרות מתוקשרת (הכוללת ראיון חושפני ב"ווישינגטון פוסט") לא הייתה תורמת דבר לביטחון הלאומי של ארה"ב.

סופו של הסיפור מוכר לנו יותר בשל הקשר הישראלי עם סטארי. בתקופה הקצרה שבה הוא פיקד על גייס V בגרמניה, הוא קיים משחקי מלחמה ותרגילים ששכנעו אותו בשתי רמות. ברמה הטקטית הוא השתכנע כי יש בכוח דוקטרינת ה"הגנה הפעילה" וכוחות מאומנים ומצוידים כהלכה לבלום את הדרג הראשון של ברית ורשה. ברמה המערכתית הוא הסכים שצודקות הביקורות, שכן לצבא לא היה מענה לדרגים העוקבים של ברית ורשה. סטארי מונה כראש הפיקוד ביולי 1977 נחוש למצוא פתרון מערכתית, ואכן הוא הצליח. במאמר אחר תואר בפירוט תהליך הלמידה שעבר סטארי ושהביאו בשלבים לדוקטרינת ALB החדשה עם הדגש על התרומה החשובה ללמידה מצד מפקדי השריון של צה"ל ובראשם אלופים פלד וטל ומפקדי השריון שלחמו ברמת הגולן.²⁶

אנטומיה של מהפכה דוקטרינרית

בתקופה שעברה בין הקמת פיקוד ההדרכה והדוקטרינה לבין השינוי שחל במשטר בבריה"מ ותום המלחמה הקרה, נכתבו אין ספור חיבורים שעסקו בהגנת מערב אירופה.²⁷ התיאורים בסעיפים הקודמים והמקורות להם הם רק אפס קצהו של קורפוס רב ועצום, ומאמר זה בוודאי

²⁵ ראו ביקורת אקדמית על לינד וחיסידי התמרון אצל:

John J. Mearsheimer, "Maneuver, Mobile Defense, and the NATO Central Front", *International Security*, Vol. 6, No. 3 (Winter 1981-2); Saul Bronfeld, *Did TRADOC*, p. 114-117.

²⁶ ברונפלד, מעטים מול רבים, עמ' 87-84.

²⁷ ראו, למשל, דימה אדמסקי, *תרבות אסטרטגית וחדשנות צבאית* (מערכות, 2012), פרק ג'.

שאינו מסוגל לתאר לעומק את המהפכה שבוצעה בצבא ארה"ב. עם זאת פטור בלא כלום אי אפשר, ולהלן מספר תובנות הנוגעות למהפכות דוקטריניות.

תרבות הוויכוח וסגנון העשייה

כל קריאה למהפכה יוצרת מייד התנגדות הגדלה ככל שהמהפכה היא מהפכנית יותר. לצורך העניין אין זה משנה מה הן הסיבות להתנגדות: שמרנות, אינטרסים, אגו, עצלות או סתם טיפשות. לכן מפקד המוביל מהפכה נבחן על פי תהליכי החשיבה והלימוד שהוא מחולל וגם לפי אופן טיפולו במוקדי ההתנגדות. דהפיו, שהוביל את המהפכה בשלבה הראשון, הבין את חשיבות ההובלה האישית של המפקד ואת הצורך להפוך את פיקוד ההדרכה והדוקטרינה לגורם מרכזי בשיקום הצבא. אבל הוא לא עודד ויכוחים, הוא לא הצליח להתמודד עם מבקריו וגם התבזה בניסיון, שלא צלח, למנוע את פרסום הביקורת של לינד.

ויכוחים, כמו זרם חשמלי בתוך נורה, מחוללים אור, אך גם חום לא רצוי, ודהפיו נכווה בו. סטארי המשיך את מהפכת דהפיו בדרכים מתוחכמות יותר ופחות מעוררות מחלוקת. הוא מינה את גנרל ויליאם ריצ'רדסון לראשות פורט ליבנוורת' והחזיר את כתיבת הדוקטרינה למקומה המסורתי. הוא גם מינה את גנרל דונלד מורלי כנציגו הקבוע בווישינגטון והטיל עליו לשפר את השיח עם הקונגרס ועם גורמים אזרחיים אחרים. גם בעידן סטארי המשיך לינד להציק, תוך שהוא חובר לקבוצה שכינתה עצמה "התנועה לרפורמה צבאית" (שכללה את גיוהן בויד, אדווארד לוטוואק, סטיב קנבי ואזרחים אחרים). סטארי לא העריך את דעות הקבוצה אך השכיל לתמרן אותה לערוצים שלא יזיקו להמשך המהפכה.²⁸

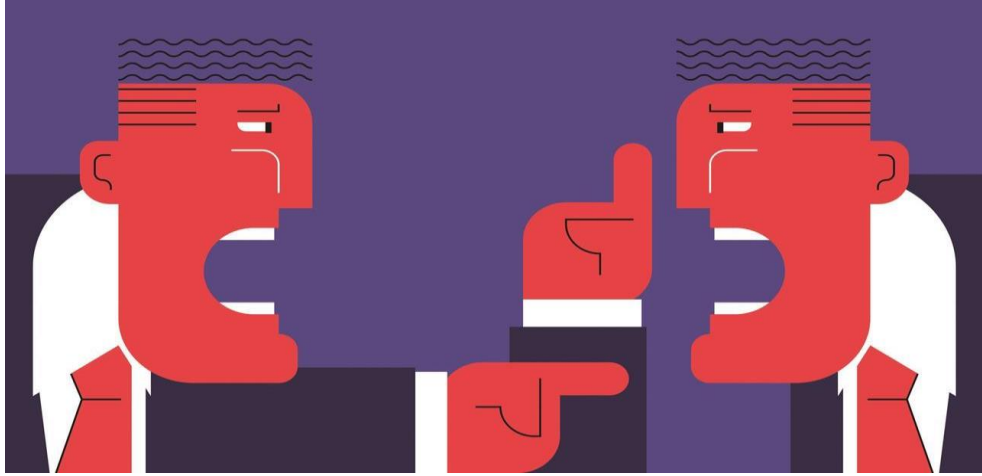
הסברה והטמעה

דהפיו היה מתוסכל מהביקורת על "הגנה פעילה" שבאה מחוגי הצבא. הוא האשים את עצמו בכך שלא השקיע מספיק בהסברת הדוקטרינה ובהטמעתה והביע חרטה על חוסר הסבלנות שבו קידם את הדוקטרינה.²⁹ מעבר לכך הוא ייחס את הביקורת לתגובת נגד רפלקסיבית של הצבא לדוקטרינה שאיננה התקפית, שכן המפקדים חונכו מאז ומתמיד שרק התקפה תביא לניצחון. לדבריו: "יש אנשים שחשים שהדוקטרינה היא יותר מדי הגנתית. הם חשים שרק התוקף יכול להצליח בקרב והם מוטרדים מהמאמצים הרבים המוקדשים להגנה. אני מסכים לכך בכל ליבי. המצב הוא בכי רע וגם אני אינני סבור שניתן לנצח מלחמה בעזרת הגנה. היא יכולה להביא רק לקיפאון או להרתעה. לרוע המזל, עובדות החיים בנאט"ו ויחסי הכוחות מול הסובייטים אינם מאפשרים לנו לפתח מתקפה באירופה".³⁰

²⁸ Bronfeld, *Did TRADOC*, p. 123.

²⁹ DePuy, p. 185-186.

³⁰ DePuy, p. 192.

איור 2: אילוסטרציה של ויכוח להוט. סביבה שמעודדת ויכוחים מולידה רעיונות חדשים; דהפיו אמנם כשל בייצור סביבה כזו, אך ייתכן שלא הייתה לו ברירה אחרת.

(מאת: chimestryworld.com) ³¹

ייתכן שאילו לדהפיו היו יותר נטייה, זמן וסבלנות הוא היה מצליח לשכנע את המתנגדים שהאילוצים המדיניים והתקציביים של חברות נאט"ו אינם משאירים מקום לדוקטרינה התקפית. סטארי, לעומת זאת, סיפר כי בתקופה הקצרה שבה פיקד על גיס V בגרמניה, הוא הכין אותו לבלום את הדרג הסובייטי הראשון על פי דוקטרינת ה"הגנה הפעילה", והמפקדים בגיס השתכנעו בהדרגה שניתן לבצע את המשימה בהצלחה.³² כנראה שהמזג של סטארי היה שונה, ואולי התקיימה בו האמרה "שמסבירים לאט אפשר להבין מהר".

סדר העדיפויות

רבים בצבא ומחוצה לו ביקרו את דהפיו ואת תקנון 1976 על התמקדותו ברמה הטקטית. לדעתי הביקורות האלה לא היו מוצדקות. על דהפיו הוטלה משימה מסובכת במסגרת אילוצים מדיניים ותקציביים, והוא החליט נכון על סדר העדיפויות. במהלך ארבע השנים שבהן עמד בראש הפיקוד החדש, הוא הצליח להעמידו על הרגליים ולהופכו לגורם המוביל בבניית הכוח היבשתי. זאת תוך עריכת מהפכה בשיטות האימונים וההכשרה, הצטיידות באמל"ח מודרני ופיתוח תו"ל ללחימה משוריית המתבסס על לקחי מלחמת יום הכיפורים. הביקורת על "הגנה

³¹ <https://www.istockphoto.com/il/vector/hard-discussion-gm616120286-107098265>

³² ברונפלד, מעטים מול רבים, עמ' 84-83.

פעילה" לא העריכה כראוי את שלושת רבעי הכוס שמילא דהפיו, והתעלמה מהאילווצים שבפניהם עמדו ארה"ב והצבא.

הביקורת התעלמה מהחשיבות של שיקום המורל והמקצועיות של הצבא ושל בניית כושר הלחימה ברמה הטקטית. היא גם לא השכיחה לראות כי מה שנעשה בתקופת דהפיו היה הבסיס לדוקטרינה המערכתית שהנהיג סטארי. מהביקורת על דהפיו נודפת גם התנשאות מבית מדרשם של אלה המכונים "האינטלקטואלים הביטחוניים" הממעיתה בקשיים העצומים הכרוכים בהפיכת צבא לארגון לוחם אפקטיבי מצד אחד, והקושרת כתרים למאמץ האינטלקטואלי הנדרש לגיבוש תפיסות, מצד שני.

לדעת לינד ודומיו לא הייתה משמעות רבה לנחיתות הכמותית האיומה של ברית ורשה ולאילווצים הגיאואסטרטגיים. לשיטתם מאמץ אינטלקטואלי לפיתוח "תמרון" היה מאפשר לצבא לנצח למרות הכל. הביקורת בצבא הייתה מתונה יותר. היא אומנם הצביעה על חולשות "הגנה פעילה", אך היא לא טענה שבעזרת נוסחת פלא – "תמרון" כזה או אחר – ניתן יהיה לנצח במלחמת העולם השלישית באמצעים קונבנציונאליים.

השותפים המעצבנים

לוח הזמנים וסדר העדיפויות של הצבא הושפעו מאוד גם מהשותפים רבי העוצמה, במערב גרמניה ובארה"ב, שאיתם היה צורך לתאם את המהפכה. מול גרמניה היה צורך לקבל את דרגות החופש המדיניות, שתהיינה הבסיס לדוקטרינה, וגם לתאם אותה עם זו של הבונדסוואר שסיפק את עיקר הכוחות מול ברית ורשה. בארה"ב היה צריך לתאם את הדוקטרינה עם זו של חיל האוויר הטקטי, המוחזק לעיתים כ"אויב" של הצבא. בלב דוקטרינת ALB עמד הסנכרון עם משאבי חיל האוויר (מטוסים לסיוע קרוב ולאמנעה ומטוסים לתצפית, מודיעין ושו"ב). אפילו סטארי נזקק לזמן רב, תוך הפעלת כישורונותיו הדיפלומטיים, להגיע לתאום הנדרש עם חיל האוויר. שותף בכיר נוסף, ומעצבן עוד יותר, היה הקונגרס האמריקאי המתקצב את הסד"כ והמעורב בנושא באופן שאינו מוכר במקומותינו. למרבית הצרות בעידן שאחרי וייטנאם היה מעמד הצבא בשפל וכך גם הנכונות לתקצב את האמל"ח ואת הדיביזיות שנדרשו לביצוע המהפכה. לינד וחבריו ב"תנועה לרפורמה צבאית" הוסיפו לקושי בכך שהם ניהלו מסע מתוקשר ופופוליסטי נגד השקעה בטכנולוגיה צבאית מתקדמת.

מהפכה איננה עניין של "זבנג וגמרנו"

המהפכה שעבר צבא ארה"ב מדגימה היטב את הטענה שמהפכה היא תהליך הנמשך שנים רבות, אף עשרות שנים. על כך עמדו כבר אחרים, שציינו כי הדוגמה המובהקת היא הבליצקריג הגרמני בשנים 1939-1941 ששורשיו נעוצים בשנים האחרונות של מלחמת העולם הראשונה. על כך ניתן להוסיף כי התגבשות מהפכה והשלמתה אינן תהליך ליניארי פשוט, שכן במהלכן משתנים או

מתחלפים רבים מהכוחות המעצבים את התהליך: השיקולים הגיאואסטרטגיים, הטכנולוגיים, האינטרסים, הנפשות המובילות ועוד ועוד.³³

כיוון שזה הוא המצב, קשה מאוד להעריך מרכיב יחיד של התהליך, או שלב בודד, בלי להציגו בהקשר הכולל של המהפכה. הדברים אמורים גם "בגיבורים" של מאמר זה. דהפיו לא היה ה"פאשלוני" הטקטי, שלא השכיל לראות מעבר לקצה חוטמו. לינד לא היה אנליסט מבריק שחשף את דלות החשיבה של דהפיו. סטארי זכה והביא את המהפכה לשלב הבשלות, אך הוא גם היה השותף העיקרי לשלבה הראשון, שאותו הוביל דהפיו. לינד עשה אומנם רעש גדול, אבל הממסד הצבאי לא היה זקוק לו על מנת להבין את חולשות ה"הגנה הפעילה". כן, זה נשמע מסובך, אבל כאלה הם הדברים החשובים באמת, כמו מהפכה בעניינים צבאיים.

סיכום

סיפור הצבא האמריקאי – מהכישלון בגיונגלים של המזרח הרחוק אל ההצלחה במדבריות המזרח הקרוב – מתאר מורכבות של מהפכה. היא איננה תוצר ליניארי של רעיון מבריק העולה במוחו הקודח של מפקד או אקדמאי. נכון יותר לתארה כהתפתחות המתעצבת באמצעות המתח העצום בין שאיפות נאצלות לבין אילוצי החיים תוך התחככות מתמדת עם השותפים מצד אחד ועם האויב וכוונותיו, מצד שני. תהליך זה דורש זמן וקשה לעשות בו קפיצת דרך בגלל הצורך בהיזון חוזר ובהצפת טעויות ושגיאות במהלך הביצוע וגם בגלל הצורך לסנכרן את השותפים הרבים לתהליך. החיכוך המתמשך במהלך המהפכה והוויכוחים המלווים אותו הם כמו החיכוך שבין הצמיג לכביש – הוא מסיע את המכונית, אך הוא גם יוצר חום ורעש רבים.

במבט לאחור נראה כי חלק מהטענות נגד ה"הגנה הפעילה" היו שגויות מלכתחילה, וחלקן האחר התעלם מהיות הדוקטרינה החדשה רק שלב ראשון של המהפכה. הביקורות התעלמו מהאילוצים, מסדרי העדיפויות ומלוח הזמנים של דהפיו וסגניו, וחדהצדדיות שלהן מדגימה את הסכנה שבהתייחסות רק ל"חצי עבודה". ניתן להשוות, מטאפורית, את הביקורות לשאלה מסוג: למה צה"ל הזדרז להכניס לשרות את "מרכבה" סימן 1? למה הוא לא חיכה קצת ולא קפץ ישר ל"מרכבה" סימן 3? הרי היה ידוע שלסימן 1 היה מנוע חלש, מערכת בקרת אש פרימיטיבית ותותח בקליבר 105 מ"מ בלבד (וגם המיגון לא היה משהו)!

הוויכוחים הנוקבים בקהילת הביטחון הלאומי בארה"ב בחצי השני של שנות ה-70, שתוארו לעיל, מדגימים את חשיבות הפתיחות והחשיפה. עוד בזמן אמת, ובוודאי בחוכמה שלאחר

³³ אליוט א' כהן, "דעות באמריקה על המהפכה בעניינים צבאיים", מערכות 55, (ינואר 1998), בעיקר עמ' 8-9. Knox, MacGregor & Williamson, *The Dynamics of Military Revolution 1300-2050*, Ed. Murray (Cambridge University Press, 2001), p. 11-14.

מעשה, היה ברור כי חלק מהביקורת של לינד הייתה חובבנית, ושחלק אחר שלה כבר הובן ממילא בצבא. הרי לינד לא היה אזרח צעיר מבריק שהצליח לגלות שהמלך הביטחוני הוא עירום. למרות זאת הוא זכה בתהילה, כי מאמרו, הכתוב היטב ובשפה ברורה, פתח את הסכר והזרים אנרגיה רבה לוויכוחים הדוקטרינרים הנוקבים, גם בצבא. כיוון שכך יש לכבד את הדחף והנחישות שלו ואת ניגוח הממסד הצבאי, הנמשכים גם במאה ה-21.

לבסוף, גם זכרון אישי. בשנים 2006 ו-2007 נפגשתי עם לינד פעמיים. הוא הצטייר בעיניי כרומנטיקן המתרפק על מורשת הקרב של הוורמאכט, טכנופוב, תימהוני משהו, רדוף להט אוונגליסטי לחולל מהפכות צבאיות ובעל דעות נחרצות בכל עניין. מה הביא אותי, אז יו"ר הבורסה לניירות ערך, לפגישות עם לינד, לוטוואק וקנבי, הדוברים הבולטים של התנועה לרפורמה צבאית (לפני שנעלמה מהחיים הציבוריים בארה"ב)? מעשה שהיה, כך היה.

בשנים 2001-2004 הייתי גם תלמיד בחוג ללימודי ביטחון באוניברסיטת תל-אביב ונחשפתי לביקורת קטלנית על דהפיו מצד אחד ולהערצה לסטארי ולקולונל (בדימוס) ג'ון בויד (כן, אבי ה-OODAloop) שחבר ללינד, מצד שני.³⁴ עיינתי במקורות אמריקאים וגיליתי כי בצבא יש הערכה רבה למעשיו, עד עצם היום הזה, כולל לחלקו בהקמת פיקוד ההדרכה והדוקטרינה והובלתו בשנותיו הראשונות. חקירת הפער הביאה לי תואר שני (בהצטיינות יתרה) וגם התפרסמה בשני מאמרים אקדמאיים.³⁵ השנים שחלפו הביאו אותי למסקנה שחלק גדול מהביקורת על דהפיו הייתה, למעשה, תצפית מגובה נמוך מאוד. לדעתי תצפית מגובה רב יותר, המקיפה תקופה שלמה, מביאה להערכה שונה וחיובית, שאותה הצגתי לעיל. אני גם סבור, שהתמונה שהצטיירה מגדות המוסררה איננה משקפת את אשר אירע על גדות הפוטומק. שכן, כפרפרזה על אמירתו של ניוטון, סטארי הצליח לעצב את דוקטרינת ALB המשוכללת רק בזכות עמידתו על כתפי דהפיו הענק.

³⁴ ד"ר שמעון נוה, שלימד קורסים באמנות המערכה, תיאר את הגנה פעילה כ"דוקטרינה טקטית לא קוהרנטית" והוסיף לה תארים כגון "רדודה", "נשענת על הנחות מעוותות", מתבססת על "חוסר עקביות" ארגונית, ו"מיסקונספציות מתודולוגיות" ועוד כהנה וכהנה כינויי תואר. ראו :

Shimon Naveh, *In Pursuit of Military Excellence – The Evolution of Operational Theory* (London: Frank Cass, 1997), p. 250-255, 287-292.

³⁵ ראו הערה 3.

רשימת מקורות

- אדמסקי, דימה. "תרבות אסטרטגית וחדשנות צבאית". *מערכות*, 2012.
- ברונפלד, שאול. "בגדי המלך החדשים – הגרסה האמריקאית". *מערכות* 418, אפריל 2008.
- ברונפלד, שאול. "מעטים מול רבים – השפעת לקחי מלחמת יום הכיפורים על צבא ארה"ב". *מערכות* 403-404, דצמבר 2005.
- טובי, טל. "האגדה על מותו של התמרון היבשתי". *מערכות* 417, פברואר 2008.
- חן, אליוט א'. "דעות באמריקה על המהפכה בעניינים צבאיים". *מערכות* 355, ינואר 1998.
- סקילס, רוברט ה'. "Swain". *ניצחון ודאי במדבר*, 1993.
- Bronfeld, Saul. "Did TRADOC Outmaneuver the Manoeuvrists? 'A Comment'". *War & Society* 27, Vol. 2, October 2008.
- Bronfeld, Saul. "Fighting Outnumbered: The Impact of the Yom Kippur War on the U.S. Army". *The Journal of Military History* 71, Vol. 2, April 2007.
- DePuy, William E. *Changing An Army – An Oral History*. Washington, D.C.: United States Army Center of Military History, 1979.
- Goll, Henry G. *General William E. DePuy – Preparing the Army for Modern War*. Kentucky: University Press, 2008.
- Knox, MacGregor & Williamson. *The Dynamics of Military Revolution 1300-2050*, ed. Murray. Cambridge University Press, 2001.
- Lind, William S. "Some Doctrinal Questions for the United States Army". *Military Review*, January-February 1997.
- Mearsheimer, John J. "Maneuver, Mobile Defense, and the NATO Central Front". *International Security*, Vol. 6, No. 3, Winter 1981-2.
- Naveh, Shimon. *In Pursuit of Military Excellence – The Evolution of Operational Theory*. London: Frank Cass, 1997.

- Patrick, John. "Banned at Fort Monroe, On the Article the Army Doesn't Want You to Read". *Armed Force Journal*, October 1976.
- Swain, Richard. "The Evolution of the American Concept of Advanced Warfighting". *War Fighting and Ethic*, ed. Russell Parkin. Canberra: Land Warfare Studies Center, July 2005.